پزشکیان:
می‌خواهیم نیازمندان را شناسایی و کمک بیشتری به آنان ارایه کنیم

رییس جمهوری با تاکید بر اینکه برای اداره درست ایران باید بتوانیم جلوی تخلف، فساد، قاچاق و بی‌عدالتی را بگیریم، گفت: هدف ما این است افراد نیازمند جامعه را شناسایی و کمک بیشتری به آنان ارایه کنیم، برای تحقق این هدف باید اطلاعات دقیق و داده‌های مستند و قابل ارزیابی داشته باشیم. مسعود پزشکیان یکشنبه ۲۴ آبان ماه در جلسه امور مالیاتی با تأکید بر اجرای دقیق مواد ۱۶۹ و ۱۶۹ مکرر قانون مالیات‌های مستقیم، افزود: اگر بتوانیم با همراهی و همکاری و به اشتراک گذاشتن داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز سازمان امور مالیاتی، این مواد قانونی را درست و دقیق اجرا کنیم، دیگر شاهد تخلفات اقتصادی و رانت و فساد نخواهیم بود. رییس جمهوری افزود: اگر داده‌ها و اطلاعاتی همچون کد ملی، کد شناسایی، کد پستی و داده‌های مالی و اقتصادی افراد، دقیق و یکپارچه به سامانه سازمان امور مالیاتی ارایه و این اطلاعات تجمیع و به هم متصل شود، هر گونه اقدامی می‌تواند به راحتی قابل مشاهده، بررسی و رسیدگی باشد. پزشکیان با تاکید بر اینکه در دنیا سازمان‌های مالیاتی قوی‌ترین سیستم و مجموعه برای مقابله با تخلفات مالی شناخته می‌شوند، یادآور شد: براساس ماده ۱۶۹ مکرر قانون مالیات‌های مستقیم همه افراد باید اطلاعات مربوط به اموال، املاک و دارایی‌های خود را در سازمان امور مالیاتی ثبت و اعلام کنند و همه دستگاه‌های مرتبط نیز باید با همکاری و همراهی در اشتراک گذاشتن اطلاعات و داده‌های در اختیار خود، برای جلوگیری از بروز تخلفات اعم از ساخت‌وسازهای غیرمجاز و اختلافات ملکی، ایجاد رانت‌ها، قاچاق و فساد همکاری کنند. وی با تاکید بر اینکه برای اداره درست ایران باید بتوانیم جلوی تخلف، فساد، قاچاق و بی‌عدالتی را بگیریم، گفت: امروز هدف ما این است افراد نیازمند جامعه را شناسایی و کمک بیشتری به آنان ارایه کنیم، برای تحقق این هدف باید اطلاعات دقیق و داده‌های مستند و قابل ارزیابی داشته باشیم. پزشکیان با اشاره به ضرورت ارتباط مستمر سازمان امور مالیاتی با دستگاه‌های مرتبط با امور اقتصادی جامعه برای دریافت اطلاعات مورد نیاز برای پرونده اقتصادی افراد در این سازمان، اظهار کرد: اگر این اطلاعات و داده‌ها به درستی و با دقت شناسایی و جمع‌آوری شود، دیگر با مشکلات مختلف در حوزه‌های اقتصادی از سوی برخی افراد متخلف و سودجو مواجه نخواهیم بود. رییس جمهوری در همین زمینه به تصویب قانون مالیات ستانی از خانه‌های خالی در سال‌های گذشته اشاره کرد و گفت: به دلیل نبود اطلاعات دقیق و جمع‌آوری نشدن داده‌های اقتصادی افراد و مالکان، این قانون هنوز اجرایی نشده است. وی با تأکید بر اینکه وظیفه دولت کمک به حل مشکلات مردم و تأمین امنیت، سلامت و معیشت آنان است، گفت: ما متولی زندگی و معیشت مردم هستیم و باید از حقوق آنان دفاع کنیم، متأسفانه امروز به دلیل سوءمدیریت‌ها و اجرا نشدن درست قوانین، با مشکلات زیادی مواجه هستیم و مردمی که سالم زندگی می‌کنند از وضعیت موجود در کشور ناشی از تخلفات، رانت‌ها و فسادهای اقتصادی، ناراضی هستند. همه وظیفه داریم برای حفظ حقوق مردم و اجرای عدالت در توزیع امکانات و منابع عمومی کشور تلاش کنیم. در این جلسه وزیر امور اقتصادی و دارایی و همچنین رییس سازمان امور مالیاتی گزارشی از وضعیت اجرا و استقرار مواد ۱۶۹ و ۱۶۹ مکرر قانون مالیات‌های مستقیم و اقدامات انجام شده در این راستا با همکاری دستگاه‌های مختلف با هدف حکمرانی مبتنی بر داده ارایه کردند و نمایندگان دستگاه‌ها نیز گزارشی از نحوه و میزان همکاری خود با سازمان امور مالیاتی در تحقق برنامه‌ها در این زمینه ارایه دادند. محمدهادی سبحانیان، رییس سازمان امور مالیاتی کشور با بیان اینکه در پروژه حکمرانی مبتنی بر داده، ارایه خدمات همه دستگاه‌های اجرایی به افراد جامعه بر اساس داده‌های دقیق جمع‌آوری شده در پایگاه داده این سازمان خواهد بود، افزود: در سامانه داده سازمان امور مالیاتی هر فردی از جامعه باید وضعیت دارایی‌های خود را ثبت کند و این اطلاعات در مواقع لزوم قابل دسترس و مشاهده خواهد بود.

استانداران با اختیارات ویژه بازسازی مناطق آسیب‌دیده از جنگ را تسریع کنند

معاون اول رییس جمهور با تأکید بر ضرورت تسریع در جبران خسارات ناشی از جنگ، از استانداران خواست با استفاده از اختیارات ویژه تفویض شده، روند بازسازی و بهسازی مناطق و مراکز آسیب‌دیده را با جدیت بیشتری دنبال کنند. محمدرضا عارف در جلسه ستاد بازسازی خسارات ناشی از جنگ تحمیلی، با اشاره به واگذاری اختیارات ویژه به استانداران اظهار کرد: استانداران باید در چارچوب اختیارات تفویض شده، روند بازسازی و بهسازی مراکز آسیب‌دیده را با جدیت بیشتری دنبال کنند و از ظرفیت‌های موجود برای تسریع در اجرای برنامه‌های بازسازی بهره بگیرند. معاون اول رییس جمهور با ابراز رضایت از اقدامات انجام‌شده در ستاد بازسازی، با وجود مشکلات و محدودیت‌های کشور، گفت: اقدامات خوبی برای بازسازی بخش‌های اولویت‌دار آغاز شده است، اما ضروری است این تلاش‌ها با سرعت و جدیت بیشتری ادامه یابد. عارف با تأکید بر ضرورت تسریع در بازسازی خسارات ناشی از جنگ تصریح کرد: بازسازی منازل مسکونی شهری و روستایی، صنایع حساس و پیشرو و مراکز دانشگاهی، علمی و پژوهشی از اولویت‌های اصلی دولت در این حوزه است. وی افزود: اقدامات دولت نباید صرفاً به جبران خسارات و بازگرداندن مراکز آسیب‌دیده به وضعیت پیشین محدود شود، بلکه نوسازی و بهسازی صنایع و مراکز علمی نیز باید در برنامه‌های بازسازی مورد توجه قرار گیرد. معاون اول رییس جمهور بر ضرورت پیگیری مستمر برنامه‌های بازسازی و استفاده از اختیارات تفویض شده برای تسریع در رسیدگی به مناطق آسیب‌دیده تأکید کرد. عارف با اشاره به اهمیت بهره‌گیری از منابع مسوولیت‌های اجتماعی شرکت‌های بزرگ برای بازسازی مناطق آسیب‌دیده گفت: این شرکت‌ها تاکنون عملکرد خوبی در این زمینه داشته‌اند، اما لازم است تلاش‌های بیشتری برای مشارکت در جبران خسارات و پیشبرد برنامه‌های بازسازی انجام شود. وی تأکید کرد: باید با افزایش سرعت اقدامات و استفاده از ظرفیت‌های موجود، تا پایان سال نتایج مناسبی در شأن مردمی که به گفته وی بیش از ۹ ماه در «جبهه خیابان» حضور داشته‌اند، ارایه شود. در ادامه این جلسه، تسری تصویب‌نامه هیات وزیران درباره «بسته جامع حمایتی دولت برای جبران خسارات ناشی از جنگ رمضان در استان‌های جنوبی» به استان اصفهان به تصویب رسید.

از پرسشگری درباره عملکرد وزارتخانه‌ها تا بررسی بودجه ۱۴۰۶
مجلس و دولت در آزمون اقتصاد

اقتصاد ایران در شرایطی قرار دارد که تصمیم‌های روزمره سیاست‌گذاران، بیش از گذشته بر زندگی خانوارها، فعالیت بنگاه‌ها و چشم‌انداز سرمایه‌گذاری اثر می‌گذارد. تورم، کاهش قدرت خرید، دشواری تأمین مالی تولید، ناترازی بانک‌ها و انرژی، محدودیت منابع بودجه‌ای و نااطمینانی‌های اقتصادی، مجموعه‌ای از مسائل به‌هم‌پیوسته را شکل داده‌اند که حل آنها از عهده یک دستگاه یا حتی یک قوه به‌تنهایی خارج است. در چنین وضعیتی، رابطه مجلس و دولت نیز اهمیتی فراتر از مناسبات معمول میان دو نهاد پیدا می‌کند؛ رابطه‌ای که باید همزمان بر دو پایه نظارت و همکاری استوار باشد. مجلس به عنوان نهاد قانون‌گذار و ناظر، وظیفه دارد عملکرد دستگاه اجرایی را بررسی کند، درباره تصمیم‌های اقتصادی دولت توضیح بخواهد و مطالبات و نگرانی‌های مردم و فعالان اقتصادی را به ساختار تصمیم‌گیری منتقل کند. از سوی دیگر، دولت نیز مسوول اداره امور اجرایی کشور است و در شرایط محدودیت منابع، فشارهای بیرونی و انباشت مشکلات ساختاری، باید بتواند سیاست‌های اقتصادی خود را با واقعیت‌های موجود تنظیم کند. بنابراین، نه می‌توان از مجلس انتظار داشت در برابر عملکرد دولت سکوت کند و نه می‌توان از دولت انتظار داشت بدون توجه به محدودیت‌های واقعی، پاسخگوی همه مطالبات و انتظارات باشد.

نظارت مجلس از پرسشگری تا پیگیری پاسخ‌ها

نشست روز دوشنبه ۲۵ آبان کمیسیون اقتصادی مجلس با حضور وزیر امور اقتصادی و دارایی، نمونه‌ای از ایفای نقش نظارتی مجلس در حوزه اقتصاد بود. در این جلسه، ۲۴ نماینده مجلس در مجموع ۳۱ سوال درباره عملکرد وزارت اقتصاد مطرح کردند؛ پرسش‌هایی که موضوعاتی همچون بازار سرمایه، تسهیلات تکلیفی بانک‌ها، مسائل گمرکی و تمهیدات وزارت اقتصاد در بخش‌های مختلف را در بر می‌گرفت. بر اساس توضیحات غلامحسین زارعی، عضو هیات رییسه کمیسیون اقتصادی مجلس، علی مدنی‌زاده، وزیر اقتصاد، به همراه معاونان خود به این پرسش‌ها پاسخ دادند و بخشی از موضوعات نیز برای بررسی بیشتر و ارایه توضیحات تکمیلی به معاونت‌های تخصصی وزارتخانه ارجاع شد. در پایان جلسه، تنها دو نماینده از پاسخ‌های ارایه‌شده قانع نشدند و مقرر شد سوالات آنان برای طی مراحل قانونی به صحن علنی مجلس ارجاع شود. این جلسه را می‌توان از دو زاویه ارزیابی کرد. نخست، حجم پرسش‌های مطرح‌شده نشان می‌دهد نمایندگان نسبت به مسائل اقتصادی و عملکرد دستگاه اجرایی مطالبات متعددی دارند و کمیسیون اقتصادی تلاش کرده است این مطالبات را در یک چارچوب رسمی و کارشناسی پیگیری کند. دوم، قانع شدن بخش عمده نمایندگان از پاسخ‌های وزیر و باقی ماندن تنها دو سوال برای طی مراحل قانونی، نشان می‌دهد سازوکار نظارتی لزوماً نباید به تقابل سیاسی یا اختلاف علنی میان مجلس و دولت منتهی شود. پرسشگری، ارایه پاسخ و ارجاع موارد حل نشده، بخشی از روند طبیعی نظارت پارلمانی است. البته قانع شدن نمایندگان در یک جلسه به معنای پایان مسوولیت نظارتی مجلس نیست. بسیاری از مسائل اقتصادی ماهیتی مستمر دارند و نمی‌توان با یک توضیح یا جلسه آنها را حل‌شده تلقی کرد. آنچه اهمیت دارد، تبدیل پرسش‌ها به پیگیری‌های مشخص، دریافت گزارش‌های تکمیلی و سنجش نتیجه سیاست‌ها در عمل است. برای مثال، در حوزه تسهیلات بانکی، صرف ارایه توضیح درباره عملکرد بانک‌ها کافی نیست؛ باید مشخص شود تسهیلات تکلیفی چه میزان تحقق یافته، منابع چگونه توزیع شده و چه اثری بر تولید و اشتغال گذاشته است. در بازار سرمایه نیز باید میان توضیح درباره شرایط عمومی بازار و پاسخگویی درباره سیاست‌ها و تصمیم‌های قابل اصلاح تفاوت قائل شد.

مطالبات اقتصادی نمایندگان از بورس و بانک تا معیشت کارگران

دغدغه‌های مجلس به عملکرد وزارت اقتصاد محدود نمی‌شود. مجموعه مباحث مطرح‌شده در کمیسیون‌های مختلف نشان می‌دهد نمایندگان با طیفی از مسائل اقتصادی مواجه‌اند که از معیشت و دستمزد خانوارها تا سرمایه‌گذاری، تولید و اصلاح سیاست‌های مالی را شامل می‌شود. در همین چارچوب، کمیسیون اجتماعی مجلس نیز در نشست روز یکشنبه خود به بررسی طرح اصلاح ماده ۴۱ قانون کار پرداخت و با کلیات آن موافقت کرد. این طرح که از سوی میثم ظهوریان، نماینده مشهد، ارایه شده، بر متناسب‌سازی حداقل مزد کارگران با نرخ تورم اعلام‌شده از سوی بانک مرکزی تأکید دارد. موضوع اصلی این پیشنهاد آن است که شرایط تورمی در تعیین حداقل دستمزد کارگران به شکل موثرتری لحاظ شود؛ مطالبه‌ای که با توجه به کاهش قدرت خرید و فشار هزینه‌های زندگی بر خانوارهای کارگری، اهمیت ویژه‌ای دارد. در جریان بررسی این طرح، نمایندگان موافق بر ضرورت اصلاح ماده ۴۱ و توجه جدی‌تر به وضعیت معیشتی کارگران تأکید کردند. در مقابل، بخشی از دیدگاه‌های مطرح‌شده بر حفظ سازوکار سه‌جانبه‌گرایی و نقش محوری شورای عالی کار در تعیین دستمزد متمرکز بود. حتی در میان مخالفان، اصل ضرورت اصلاح ماده ۴۱ مورد مخالفت قرار نگرفت و اختلاف بیشتر بر سر چگونگی تنظیم فرایند تعیین دستمزد و حفظ نقش کارگران، کارفرمایان و دولت در این فرایند بود. موافقت کمیسیون با کلیات طرح به معنای نهایی شدن آن نیست و جزییات قرار است در کارگروه تخصصی با حضور دستگاه‌های مرتبط، نمایندگان کارگری و کارفرمایی و کارشناسان مرکز پژوهش‌های مجلس بررسی شود. با این حال، طرح چنین موضوعی نشان می‌دهد مجلس در کنار بررسی عملکرد وزارتخانه‌ها، تلاش دارد به مسائل ملموس زندگی مردم نیز ورود کند. دستمزد کارگران، قدرت خرید خانوارها و نسبت افزایش حقوق با تورم از جمله موضوعاتی هستند که نمی‌توان آنها را صرفاً در قالب یک بحث حقوقی یا اداری محدود کرد؛ تصمیم‌گیری درباره آنها به ملاحظات اقتصادی، اجتماعی و تولیدی وابسته است. در این میان، یک ملاحظه مهم نیز باید مورد توجه قرار گیرد: افزایش دستمزد باید در کنار حفظ قدرت خرید کارگران، توان بنگاه‌ها برای ادامه فعالیت و پرداخت حقوق را نیز در نظر بگیرد. اگر سیاست دستمزدی بدون توجه به وضعیت تولید، بهره‌وری، هزینه‌های بنگاه و شرایط اقتصادی طراحی شود، ممکن است در اجرا با دشواری مواجه شود. بنابراین، همانقدر که توجه به معیشت کارگران ضروری است، مشارکت واقعی تشکل‌های کارگری و کارفرمایی و بررسی آثار اقتصادی تصمیم نیز اهمیت دارد. این همان نقطه‌ای است که نظارت و قانون‌گذاری مجلس باید با گفت‌وگوی کارشناسی و همکاری دولت همراه شود.

هشدار درباره ناترازی‌ها مساله‌ای فراتر از اختلاف دولت و مجلس

یکی از مهم‌ترین محورهای بحث درباره وضعیت اقتصاد ایران، هشدار رییس کمیسیون اقتصادی مجلس نسبت به احتمال گرفتار شدن اقتصاد در رشد منفی است. سیدشمس‌الدین حسینی روز دوشنبه در همایش گرامیداشت هفته جهانی کارآفرینی، با اشاره به تداوم مشکلات ساختاری و ناترازی‌های اقتصادی، تأکید کرد که اگر برای اصلاح سیاست‌گذاری‌ها و رفع ناترازی‌های موجود چاره‌اندیشی نشود، اقتصاد ایران ممکن است از تله رشد نزدیک به صفر خارج شود و به سمت رشد منفی حرکت کند. اهمیت این هشدار در آن است که مساله اقتصاد ایران را نمی‌توان به یک شاخص یا یک تصمیم کوتاه‌مدت تقلیل داد. ناترازی انرژی، کاهش سرمایه‌گذاری، مشکلات نظام مالی، محدودیت منابع بودجه‌ای و دشواری‌های بخش تولید، هرکدام بر دیگری اثر می‌گذارند و در مجموع چرخه‌ای از محدودیت‌ها ایجاد می‌کنند. حسینی در توضیح این وضعیت به ارتباط میان ناترازی انرژی، کاهش صادرات، افت درآمدهای ارزی و کاهش وصول مالیات اشاره کرد؛ زنجیره‌ای که در نهایت می‌تواند بر منابع دولت و نحوه تأمین کسری بودجه نیز اثر بگذارد. به گفته رییس کمیسیون اقتصادی مجلس، ایران با وجود برخورداری از منابع گسترده نفت و گاز، در سال‌های اخیر با محدودیت انرژی مواجه شده است؛ محدودیتی که حتی فعالیت صنایع بزرگی مانند فولاد و آلومینیوم را تحت تأثیر قرار داده است. کاهش تولید و صادرات این صنایع، به معنای کاهش درآمد ارزی و در ادامه، محدود شدن ظرفیت درآمدی دولت است. هنگامی که درآمدهای دولت کاهش می‌یابد و هزینه‌ها همچنان پابرجاست، فشار برای تأمین کسری بودجه افزایش پیدا می‌کند و این مساله می‌تواند به شکل‌های مختلف به نظام پولی و مالی منتقل شود. این زنجیره نشان می‌دهد ناترازی‌ها به یکدیگر متصل‌اند و نمی‌توان برای هر کدام نسخه‌ای جداگانه و بدون توجه به آثار متقابل آن تجویز کرد. اصلاح نظام انرژی، تقویت سرمایه‌گذاری، افزایش بهره‌وری، بهبود محیط کسب‌وکار، اصلاح نظام بانکی و مدیریت منابع بودجه‌ای، اجزای یک مساله بزرگ‌تر هستند. از همین رو، هشدار درباره رشد اقتصادی نزدیک به صفر یا احتمال ورود به رشد منفی، باید فراتر از یک موضع‌گیری سیاسی مورد توجه قرار گیرد و به دستور کار مشترک مجلس و دولت تبدیل شود. حسینی در همین زمینه از ضرورت پرهیز از مقصر دانستن یکدیگر سخن گفت و تأکید کرد که نباید در اختلاف بر سر اینکه دولت مقصر است یا مجلس گرفتار شد؛ بلکه باید با گفت‌وگو راه‌حل‌های موجود را بررسی کرد. این تأکید، به‌ویژه از سوی رییس کمیسیون اقتصادی مجلس، حامل یک پیام مهم درباره ضرورت همکاری نهادی است: مشکلات اقتصادی کشور به اندازه‌ای درهم‌تنیده‌اند که اختلافات سیاسی و فرافکنی مسوولیت نمی‌تواند کمکی به حل آنها کند.

بودجه ۱۴۰۶؛ آزمون مهم همکاری دو قوه

در کنار نظارت بر عملکرد جاری دولت، مجلس در آستانه یکی از مهم‌ترین وظایف سالانه خود قرار دارد: بررسی و رسیدگی به لایحه بودجه سال ۱۴۰۶. بودجه فقط سندی برای ثبت درآمدها و هزینه‌های دولت نیست؛ بلکه مهم‌ترین ابزار سیاست مالی و یکی از اصلی‌ترین مسیرهای تعیین اولویت‌های اقتصادی کشور به شمار می‌رود. از این رو، کیفیت تعامل مجلس و دولت در ماه‌های پیش رو می‌تواند بر نحوه مواجهه کشور با چالش‌های اقتصادی سال آینده تأثیر مستقیم بگذارد. حسینی در اظهارات خود نسبت به تقلیل جایگاه بودجه به یک سند حسابداری و مدیریت دخل‌وخرج دولت هشدار داده و تأکید کرده است که بودجه باید نقش واقعی خود را به عنوان ابزار سیاست مالی حفظ کند. این نگاه به معنای آن است که بررسی لایحه بودجه نباید صرفاً به محاسبه منابع و مصارف، تعیین سقف هزینه‌ها یا افزایش درآمدهای مالیاتی محدود شود. مجلس باید بررسی کند که بودجه چه نسبتی با رشد اقتصادی، سرمایه‌گذاری، تولید، اشتغال و اصلاح ناترازی‌ها دارد و آیا منابع پیش‌بینی‌شده با اهداف اعلام‌شده دولت سازگار است یا خیر. در شرایطی که بخش خصوصی با محدودیت مصرف و سرمایه‌گذاری مواجه است، افزایش درآمدهای مالیاتی بدون توجه به ظرفیت بنگاه‌ها می‌تواند فشار مضاعفی بر فعالیت اقتصادی وارد کند. از سوی دیگر، اگر دولت برای تأمین هزینه‌های جاری خود ناچار باشد منابع لازم را از مسیرهای تورم‌زا تأمین کند، آثار آن در نهایت به کاهش قدرت خرید مردم و افزایش نااطمینانی در اقتصاد منجر خواهد شد. بنابراین، بودجه ۱۴۰۶ باید با توجه به مجموعه این ملاحظات تنظیم و بررسی شود. نقش مجلس در این مرحله، صرفاً تصویب یا رد ارقام پیشنهادی دولت نیست. نمایندگان باید بتوانند درباره فرض‌های اقتصادی بودجه، میزان تحقق‌پذیری درآمدها، نحوه تأمین کسری احتمالی، سهم سرمایه‌گذاری عمرانی و سیاست‌های حمایتی دولت پرسش کنند. در مقابل، دولت نیز باید با ارایه اطلاعات شفاف و توضیح محدودیت‌های واقعی منابع، امکان بررسی دقیق و کارشناسی را فراهم کند. هرچه این گفت‌وگو زودتر و با کیفیت بیشتری آغاز شود، احتمال اصلاح لایحه پیش از ورود به مراحل نهایی بیشتر خواهد بود. البته باید توجه داشت که دولت در تنظیم بودجه با محدودیت‌های متعددی روبروست. منابع درآمدی کشور نامحدود نیست و بخشی از هزینه‌ها نیز ماهیت اجتناب‌ناپذیر دارد. از سوی دیگر، فشارهای تورمی و مطالبات اجتماعی، امکان تصمیم‌گیری ساده درباره کاهش هزینه‌ها یا افزایش درآمدها را از دولت می‌گیرد. مجلس نیز با مطالبات حوزه‌های انتخابیه و انتظارات عمومی مواجه است و نمی‌تواند نسبت به وضعیت معیشت مردم بی‌تفاوت باشد. در چنین شرایطی، هنر سیاست‌گذاری آن است که میان منابع محدود و نیازهای گسترده، اولویت‌های واقع‌بینانه تعیین شود.

وفاق به معنای چشم‌پوشی از نظارت نیست

تأکید بر همکاری و وفاق میان مجلس و دولت نباید به معنای کاهش نظارت یا کنار گذاشتن اختلاف‌نظرهای کارشناسی تلقی شود. اتفاقاً نظارت موثر، یکی از پایه‌های همکاری سالم میان دو قوه است. مجلس زمانی می‌تواند به دولت کمک کند که نقاط ضعف سیاست‌ها را به‌درستی شناسایی کند و با طرح پرسش‌های دقیق، زمینه اصلاح تصمیم‌ها را فراهم آورد. دولت نیز زمانی می‌تواند از ظرفیت مجلس برای پیشبرد برنامه‌های اقتصادی استفاده کند که به نگرانی‌های نمایندگان پاسخ دهد و در برابر نقدهای مستند، رویکردی اصلاح‌پذیر داشته باشد. از سوی دیگر، نظارت نباید به رقابت برای ثبت مواضع سیاسی یا افزایش فشار رسانه‌ای تبدیل شود. اقتصاد کشور با مسائل پیچیده‌ای روبروست که حل آنها نیازمند زمان، اطلاعات دقیق و تصمیم‌های دشوار است. گاهی یک سیاست اقتصادی در کوتاه‌مدت با هزینه‌هایی همراه است، اما می‌تواند در بلندمدت به اصلاح یک ناترازی کمک کند. در مقابل، برخی تصمیم‌ها ممکن است در ظاهر به کاهش فشار کوتاه‌مدت منجر شوند، اما هزینه‌های بیشتری برای آینده ایجاد کنند. تشخیص این تفاوت‌ها نیازمند گفت‌وگوی مستمر میان نهادهای مسوول و استفاده از ظرفیت کارشناسی است. همچنین باید پذیرفت که دولت در شرایط فعلی با محدودیت‌هایی مواجه است که همه آنها در اختیار دستگاه اجرایی نیست. بخشی از مشکلات، ریشه در ساختارهای اقتصادی و تصمیم‌های انباشته‌شده سال‌های گذشته دارد و بخشی دیگر از شرایط بیرونی و محدودیت‌های درآمدی تأثیر می‌پذیرد. این واقعیت نباید بهانه‌ای برای پاسخگو نبودن دولت باشد؛ همانطور که مجلس نیز نباید همه مشکلات را به عملکرد دولت مستقر نسبت دهد. مسوولیت‌پذیری به معنای پذیرش سهم هر نهاد در وضع موجود و تلاش برای اصلاح آن است.

از جلسات نظارتی تا دستورکار مشترک اقتصادی

جلسه کمیسیون اقتصادی با وزیر اقتصاد، بررسی طرح اصلاح ماده ۴۱ قانون کار در کمیسیون اجتماعی و هشدارهای رییس کمیسیون اقتصادی درباره ناترازی‌ها، سه نمونه از موضوعاتی هستند که می‌توانند در یک چارچوب مشترک قرار گیرند. هر سه موضوع، به نوعی با مساله اصلی اقتصاد ایران یعنی ضرورت حفظ قدرت خرید، حمایت از تولید و ایجاد ثبات در سیاست‌گذاری ارتباط دارند. مجلس باید بتواند در جلسات خود از وزرا و مدیران اقتصادی دعوت کند، درباره عملکرد آنها توضیح بخواهد و در صورت نیاز از ابزارهای قانونی نظارت استفاده کند. این روند نه‌تنها با وفاق منافاتی ندارد، بلکه می‌تواند به افزایش اعتماد عمومی به تصمیم‌های اقتصادی منجر شود. در مقابل، دولت نیز باید از این جلسات به عنوان فرصتی برای توضیح واقعیت‌های اجرایی، ارایه گزارش عملکرد و دریافت پیشنهادهای اصلاحی استفاده کند. در آستانه بررسی بودجه ۱۴۰۶، اهمیت این تعامل دوچندان است. مجلس و دولت باید پیش از آنکه اختلاف بر سر ارقام و احکام بودجه به مناقشه‌ای سیاسی تبدیل شود، درباره اولویت‌های اصلی اقتصاد به تفاهم برسند. کنترل تورم، جلوگیری از تشدید ناترازی‌ها، تأمین مالی تولید، حفظ قدرت خرید خانوارها، اصلاح نظام بانکی و افزایش سرمایه‌گذاری باید در مرکز این گفت‌وگو قرار گیرد. هیچ‌کدام از این اهداف با تصمیم‌های مقطعی یا انتقال مسوولیت به دیگری محقق نمی‌شود. اقتصاد ایران در شرایطی نیست که فرصت زیادی برای آزمون‌وخطاهای پرهزینه یا کشمکش‌های فرسایشی داشته باشد. اگر قرار است از رشد نزدیک به صفر عبور شود و زمینه برای بازگشت سرمایه‌گذاری و رونق تولید فراهم آید، مجلس و دولت باید از ظرفیت‌های قانونی و اجرایی خود به‌صورت مکمل استفاده کنند. مجلس باید ناظر دقیق و مطالبه‌گر باقی بماند و دولت نیز باید با شفافیت و پاسخگویی، امکان این نظارت را فراهم کند. در نهایت، وفاق زمانی معنا پیدا می‌کند که در کنار اختلاف‌نظرهای طبیعی، هدف مشترک حفظ منافع عمومی و بهبود شرایط اقتصادی باشد. نه دولت می‌تواند بدون همراهی مجلس از پیچیدگی‌های بودجه و اصلاحات اقتصادی عبور کند و نه مجلس می‌تواند صرفاً با طرح پرسش و نقد، جایگزین ظرفیت اجرایی دولت شود. آنچه در شرایط فعلی اهمیت دارد، شکل‌گیری رابطه‌ای مسوولانه میان این دو نهاد است؛ رابطه‌ای که در آن نظارت به اصلاح منجر شود، همکاری به چشم‌پوشی از مسوولیت تبدیل نشود و بودجه ۱۴۰۶ فرصتی برای بازتعریف اولویت‌های اقتصادی کشور باشد، نه میدان تازه‌ای برای اختلافات سیاسی.

در نشست وزیران خارجه اکو مطرح شد
تأکید عراقچی بر ضرورت شکل‌گیری ترتیبات امنیتی با محوریت کشورهای منطقه

وزیر خارجه کشورمان در نشست وزیران خارجه اکو، تجارت، حمل‌ونقل و انرژی را سه محور راهبردی همکاری منطقه‌ای دانست و با محکومیت اقدامات آمریکا و رژیم صهیونیستی علیه ایران، خواستار شکل‌گیری گفت‌وگویی منطقه‌ای برای ایجاد ترتیبات امنیتی شد. سیدعباس عراقچی، وزیر امور خارجه ایران روز دوشنبه در نشست وزیران خارجه اکو، تجارت، حمل‌ونقل و انرژی را سه محور اصلی همکاری‌های منطقه‌ای دانست و بر ضرورت تقویت همگرایی اقتصادی تأکید کرد. وی همچنین با اشاره به اقدامات آمریکا و رژیم صهیونیستی علیه ایران، این اقدامات را عامل ناامنی در خلیج فارس و تحولات تنگه هرمز دانست و خواستار گفت‌وگوی واقعی و فراگیر با محوریت کشورهای منطقه برای ایجاد ترتیبات امنیتی مبتنی بر اصل عدم تجاوز شد. متن سخنرانی سیدعباس عراقچی، وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در نشست سی‌ام وزرای خارجه سازمان همکاری اقتصادی (اکو) به شرح زیر است:

جناب معاون نخست‌وزیر و وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی پاکستان، وزرای محترم و رؤسای هیئت‌های نمایندگی، جناب دبیر کل،

«در آغاز، مایلم مراتب قدردانی صمیمانه خود را از وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی پاکستان و دبیرخانه اکو به‌دلیل برگزاری این نشست مهم ابراز کنم. همچنین از جناب آقای اسحاق دار، برادر عزیزم، معاون محترم نخست‌وزیر و وزیر امور خارجه پاکستان، به‌خاطر رهبری شایسته ایشان در سازمان اکو و میزبانی گرم و صمیمانه از هیئت جمهوری اسلامی ایران، صمیمانه سپاسگزاری می‌کنم. همچنین از جناب آقای اسد مجید خان، دبیر کل محترم سازمان، و همکاران پرتلاش ایشان قدردانی می‌کنم. مایلم مراتب قدردانی صمیمانه خود را از تمامی کشورهایی ابراز کنم که چه در این نشست و چه در مناسبت‌های دیگر، اقدامات تجاوزکارانه علیه تمامیت ارضی جمهوری اسلامی ایران و مردم آن را به‌صراحت محکوم کرده و در پی شهادت رهبر معظم انقلاب اسلامی و جان‌باختن شمار دیگری از انسان‌های بی‌گناه در نتیجه این تجاوز، مراتب تسلیت صمیمانه و همبستگی خود را با دولت و ملت ایران ابراز داشته‌اند. برگزاری این نشست در شرایطی که جهان با تحولات عمیق و بی‌سابقه و افزایش عدم‌قطعیت مواجه است، بر ضرورت پیشبرد همکاری‌های جمعی، تقویت هماهنگی و همگرایی مواضع و تبدیل تعهدات مشترک به اقدامات عملی در چارچوب سازمان اکو تأکید می‌کند. در شرایط تحول مستمر نظام بین‌الملل و دگرگونی پویایی‌های اقتصاد جهانی، سازمان اکو در حال عبور از نقش سنتی خود و حرکت به‌سوی تبدیل شدن به بستری مؤثر برای اقدام جمعی، تقویت همکاری‌ها و تلاش‌های مشترک است؛ بستری که کشورهای عضو را قادر می‌سازد با چالش‌های نوظهور مقابله کنند و در شکل‌گیری نظمی اقتصادی جهانی، فراگیر و عادلانه مشارکت داشته باشند. در شرایط کنونی جهانی و منطقه‌ای، تجارت، حمل‌ونقل و انرژی باید سه رکن راهبردی همکاری‌های سازمان اکو را تشکیل دهند. تقویت ارتباطات و پیوندهای منطقه‌ای، تسهیل تجارت درون‌منطقه‌ای و ارتقای همکاری‌های انرژی، تاب‌آوری جمعی ما را افزایش می‌دهد، آسیب‌پذیری‌های ناشی از عوامل خارجی را کاهش می‌دهد و به شکل‌گیری منطقه‌ای یکپارچه‌تر و متکی به ظرفیت‌های خود کمک می‌کند. جمهوری اسلامی ایران از تشکیل کمیته مذاکرات فنی برای اصلاح موافقت‌نامه تجاری اکو (اکوتا) استقبال می‌کند. ضروری است طرف‌های کنونی این موافقت‌نامه، مذاکرات برای بازنگری و مذاکره مجدد درباره آن را به‌طور فعال دنبال کنند و در عین حال، سایر کشورهای عضو را نیز به پیوستن به این روند ترغیب کنند. تدوین موافقت‌نامه‌ای تجاری مدرن، از نسل جدید، فراگیرتر، مؤثر و عملیاتی می‌تواند تجارت منطقه‌ای را گسترش دهد، تاب‌آوری اقتصادی را تقویت کند و از اقتصادهای ما در راستای تأمین منافع همه مردم منطقه حمایت کند. جمهوری اسلامی ایران همواره به حقوق بین‌الملل، منشور ملل متحد و اصل حل‌وفصل مسالمت‌آمیز اختلافات، از جمله از طریق دیپلماسی، پایبند بوده است. ایران طی دو سال گذشته، تعهد خود به تعامل دیپلماتیک و راه‌حل‌های مسالمت‌آمیز را حفظ کرده است. با تأسف، ایالات متحده مسیر کاملاً متفاوتی را برگزید؛ مسیری که با تجاوز، تهدید، ترورهای هدفمند، اعمال فشار اقتصادی و محاصره همراه بوده و نقض آشکار حقوق بین‌الملل و منشور ملل متحد به شمار می‌رود. این اقدامات به شهادت رهبر معظم انقلاب اسلامی و چندین تن از مقامات ارشد سیاسی و نظامی کشور و همچنین به کشته شدن بی‌رحمانه بیش از پنج هزار نفر از شهروندان ایرانی، از جمله ۱۶۸ دانش‌آموز و معلم در مدرسه میناب، منجر شده است. بنابراین، ناامنی حاکم بر خلیج فارس و تحولات پیرامون تنگه هرمز، ناشی از سیاست‌های خصمانه و اقدامات تجاوزکارانه مشترک ایالات متحده و رژیم صهیونیستی علیه ایران است. این واقعیت را نمی‌توان تحریف کرد. جمهوری اسلامی ایران همواره در پی برقراری روابط دوستانه و سازنده با همسایگان خود بوده و هیچ اختلاف ذاتی با کشورهای منطقه ندارد. با این حال، یک اصل به‌اندازه کافی روشن و گویاست: سرزمین، حریم هوایی و تأسیسات کشورهای منطقه نباید به بستری برای انجام حملات علیه یکدیگر تبدیل شود. اقدامات دفاعی مشروع ایران صرفاً متوجه اهداف و پایگاه‌های نظامی متجاوزان است و به هیچ وجه نباید اقدامی علیه مردم یا دولت‌های کشورهای همسایه تلقی شود. این شرایط، ضرورت فوری شکل‌گیری گفت‌وگویی واقعی، فراگیر و با محوریت و مالکیت کشورهای منطقه درباره ترتیبات امنیتی را برجسته می‌سازد؛ گفت‌وگویی که به‌ویژه بر اصول عدم تجاوز و جلوگیری از استفاده هر کشور ثالث از قلمرو یا تأسیسات یک کشور برای تجاوز علیه کشور دیگر استوار باشد. تداوم تحریم‌هایی که با هدف تشدید فشارهای اقتصادی و محروم ساختن مردم ایران از حقوق اساسی‌شان اعمال می‌شود، نه‌تنها اراده آنان را تضعیف نکرده، بلکه عزمشان را برای دفاع از حقوق و منافع مشروع خود و مقاومت در برابر مطالبات زیاده‌خواهانه و غیرقانونی تقویت کرده است. از کشورهای عضو که در این شرایط دشوار همبستگی خود را با مردم ایران نشان داده‌اند، صمیمانه قدردانی می‌کنم. با توجه به تأثیر فزاینده تجاوزهای آمریکا و رژیم صهیونیستی بر امنیت انرژی منطقه، تقویت همکاری‌های انرژی به ضرورتی فوری و راهبردی تبدیل شده است. منطقه ما نه‌تنها به یک چارچوب امنیتی مستقل، بلکه به سازوکاری منطقه‌ای، قابل اتکا و پایدار در حوزه انرژی نیاز دارد تا از جریان انتقال انرژی صیانت کند، تأمین باثبات انرژی را تضمین نماید، آسیب‌پذیری‌های ناشی از عوامل خارجی را کاهش دهد و تاب‌آوری جمعی ما را در برابر شوک‌ها و اختلالات ژئوپلیتیکی افزایش بخشد. یکی از اولویت‌های اصلی سازمان اکو طی سال گذشته، تدوین چشم‌انداز این سازمان برای دهه آینده بوده است که پس از برگزاری نشست‌ها و رایزنی‌های گسترده صورت گرفته است. این سند با بهره‌گیری از درس‌آموخته‌های حاصل از اجرای چشم‌انداز پیشین، بر رویکردهای نتیجه‌محور، اجرای عملی و دستاوردهای قابل اندازه‌گیری تأکید دارد. از این رو، ضروری است اجرای آن بر اساس رهنمودها و دستورالعمل‌هایی صورت گیرد که رهبران کشورهای عضو در هجدهمین اجلاس سران اکو در تهران، در تاریخ ۴ دسامبر ۲۰۲۶، ارائه خواهند کرد. پیش از پایان سخنانم، ضروری می‌دانم توجه شما را به مهم‌ترین بحران بین‌المللی کنونی جلب کنم. این موضوع باید همچنان با جدیت در دستور کار جمعی ما باقی بماند و اجازه ندهیم به دست فراموشی سپرده شود. وضعیت فلسطین اشغالی مایه شرمساری بشریت است. این وضعیت یکی از وخیم‌ترین بحران‌های اخلاقی و انسانی عصر حاضر به شمار می‌رود که در سایه انفعال عمیقاً تأسف‌بار جامعه بین‌المللی در حال وقوع است. طی سه سال گذشته، غزه شاهد نسل‌کشی تمام‌عیار بوده است. ارتکاب جنایات فجیع جنگی و نسل‌کشی، تداوم اشغالگری، تلاش برای تغییر ترکیب جمعیتی این سرزمین، استفاده از سلاح‌های ممنوعه، ویرانی و تخریب گسترده، آوارگی اجباری و ممانعت از ورود کمک‌های ضروری بشردوستانه به غزه، تنها بخشی از اقدامات مخرب و خطرناکی است که از سوی رژیم صهیونیستی صورت گرفته است. در کنار شرایط فاجعه‌بار غزه، شاهد تشدید سیاست‌های توسعه‌طلبانه رژیم صهیونیستی در کرانه باختری و قدس اشغالی نیز هستیم؛ از جمله گسترش غیرقانونی شهرک‌سازی‌ها، حملات تروریستی روزانه شهرک‌نشینان افراطی علیه فلسطینیان و آوارگی نظام‌مند جمعیت فلسطینی در کرانه باختری. همچنین نباید وضعیت وخیم و عمیقاً نگران‌کننده نزدیک به ۱۰ هزار فلسطینی زندانی در زندان‌های رژیم صهیونیستی را نادیده بگیریم؛ افرادی که بنا بر گزارش‌ها، در معرض انواع شکنجه‌های شدید جسمی و روانی و بدرفتاری قرار دارند. امروز، به‌ویژه در شرایط سخت زمستانی، غزه بیش از هر زمان دیگری به اقدام فوری و مؤثر برای وادار کردن رژیم صهیونیستی به رفع محاصره تحمیلی بشردوستانه و تضمین ورود بدون مانع کمک‌های بشردوستانه بین‌المللی نیاز دارد؛ به‌ویژه مواد غذایی، دارو، امکانات اسکان موقت و مصالح و تجهیزات مورد نیاز برای بازسازی زیرساخت‌های حیاتی. این کمک‌ها برای پاسخ‌گویی به نیازهای فوری بیش از یک‌ونیم میلیون فلسطینی آواره و بی‌خانمان، ضرورتی انکارناپذیر است. جامعه بین‌المللی اکنون در آزمونی بزرگ برای سنجش میزان پایبندی خود به اصول و مسئولیت‌های بشردوستانه در مواجهه با بحران انسانی در غزه و کرانه باختری قرار دارد. این لحظه، زمان اقدام عملی، مسئولیت‌پذیری جمعی و پایان دادن به سکوت و بی‌تفاوتی است. ساختن آینده‌ای عادلانه‌تر و فراگیرتر، مستلزم اقدام هدفمند و تعهد جمعی است. ما باید اطمینان حاصل کنیم که کشورهای ما و منطقه‌مان به‌طور فعال در شکل‌دهی به نظم بین‌المللی در حال ظهور و تعیین مسیر آینده آن مشارکت دارند. جمهوری اسلامی ایران عمیقاً بر این باور است که ثبات و شکوفایی این کشور، پیوندی ناگسستنی با ثبات و شکوفایی سایر کشورهای عضو سازمان اکو دارد. ایران با اتکا به این باور، همچنان به تقویت همکاری‌های مستحکم‌تر، مؤثرتر و ملموس‌تر در چارچوب سازمان اکو متعهد است.

مشتاقانه در انتظار میزبانی از عالی‌جنابان در هجدهمین اجلاس سران سازمان همکاری اقتصادی (اکو) هستم که چهارم دسامبر ماه آینده (۱۳ آذر ماه) در تهران برگزار خواهد شد.»